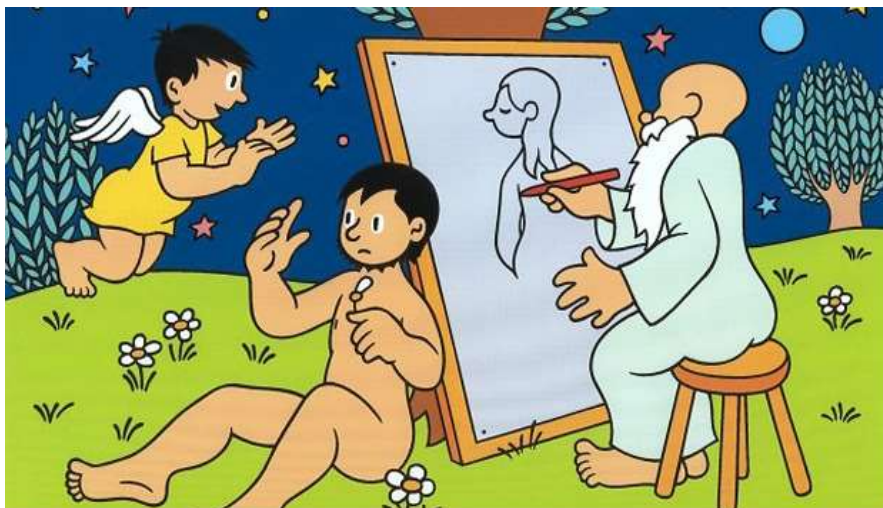

Nedělní úvaha (kázání) na text knihy Genesis

Pomoc pro člověka - Žena je muži pravou pomocí. Svazek obou je darem Božím.

I řekl Hospodin Bůh: „Není dobré, aby člověk byl sám. Učiním mu pomoc jemu rovnou.“ Když vytvořil Hospodin Bůh ze země všechnu polní zvěř a všechno nebeské ptactvo, přivedl je k člověku, aby viděl, jak je nazve. Každý živý tvor se měl jmenovat podle toho, jak jej nazve. Člověk tedy pojmenoval všechna zvířata a nebeské ptactvo i všechnu polní zvěř. Ale pro člověka se nenašla pomoc jemu rovná. I uvedl Hospodin Bůh na člověka mrákotu, až usnul. Vzal jedno z jeho žebér a uzavřel to místo masem. A Hospodin Bůh utvořil z žebra, které vzal z člověka, ženu a přivedl ji k němu. Člověk zvolal: „Toto je kost z mých kostí a tělo z mého těla! Ať muženu se nazývá, vždyť z muže vzata jest.“ Proto opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem.

(Bible, 1. kniha Mojžíšova, 2. kapitola)

Stvoření ženy Jeana Effela, kreslený film

Vhodné je doplnit i četbou předcházejících biblických řádků, Ježíšovým názorem na rozvod (Mt 19,3-6) a také např. dopisem Filipským (Fp 5,25-31).

Navštivte webové stránky našeho sboru, stáhněte si další kázání, prohlédněte fotografie, mějte přehled o aktuálním dění v evangelickém sboru v Lysé nad Labem.

www.lysa.evangelnet.cz

První kapitoly bible o stvoření světa a člověka se vyjadřují způsobem mýtickým. A občas i docela humorným. Už jen ten způsob stvoření ženy. Všimněme si, když Hospodin bere Adamovi jeho žebro, je Adam v hlubokých mrákotách. Aby byl muž schopen přijmout ženu, musí se dostat do bezvědomí! Reprodukční schopnost lidstva je tak dle bible závislá na omámení, neboť v bdělém stavu by zřejmě lidé nečinili některá rozhodnutí, která činí ve stavu mráкотy. Tady by se nabízel povrchní lidová moudrost, že muže čeká smutné prozření. Že až zamilovanost přejde, zjistí, koho si do života nasadil. Jenže náš dnešní biblický příběh žádná podobná chlapácká moudra neobsahuje. Naopak! Když se muž probere z mráкотy, neuteče před ženou do hospody, ale začne mluvit ve verších. A slovy romantické básně vyznává, že v ženě rozpoznal kus sebe. Ba po prozření říká o své ženě, že je to kost! A že je skoro tak dokonalá, jako je on!

Tomu biblickému textu je ledacos vytýkáno. Např. pořadí. Pozorní čtenáři si jistě všimnou, že Hospodin stvoří nejprve dobytek a zvěř a až poté Evu, což jí prý devaluje. Nebo je textu vytýkána údajná mužská nadřazenost, neb je to Adam, kdo pojmenovuje nejen veškeré živočišstvo ale i samotnou ženu. Jakoby tu vyjádření lidské svrchovanosti nad živočišnou řídí kráčelo ruku v ruce s vyjádřením mužské dominance nad ženou. Také to úsměvně chlapácké hvízdnutí a údiv nad stvořenou ženou bývá dnes biblickému textu vytýkáno. Ostatně, pánové, zkuste se dnes otočit za nějakou dámou, či jí dokonce vyjádřit obdiv. Zkuste jí zalichotit, zkuste jí říct, že jí to vážně sluší, že je fakty kost! Zřejmě se pak dozvíte, co jste zač vy. A to nechcete vědět.

Hodnotit tisíce let starý text optikou současných trendů je unfair. Je to jako vytýkat nedostatek demokracie vládě Karla IV. On ten text není zastaralý, šovinistický, stereotypní. Ba dokáže právě současným strážcům rovnosti, oné policii korektnosti, nastavit hezky zrcadlo. Z toho prastarého mýtu o stvoření lidského partnerství se např. dovídáme, že člověk skutečně něco získává, jen když něco ztrácí; když je ochoten něco obětovat. Třeba žebro. Že v tomto napodobuje, zrcadlí, Hospodina. Vždyť i Bůh je kvůli člověku ochoten ledacos ztratit a obětovat. Tváří v tvář Boží oběti na kříži můžeme náhle zjistit, že všechny ty moderní fráze o seberealizaci, svobodné příležitosti, profesní genderové rovnosti a karierním postupu, že to vše může docela obyčejně maskovat neochotu se snů a tužeb zříkat či je obětovat. Možná proto je bible v soudobé západní generaci na indexu; odkrývá totiž její sterilitu, zrcadlí hloubku současného sobectví a sebestřednosti, z nichž se nerodí žádný vztah. Kde se nic neobětuje, nic se nerodí, říká nám Adamovo žebro.

Dále nám ten příběh odkrývá návod, jak vztahy budovat. Zdůrazňuje, že na počátku každého vztahu stojí slovo (Gn 1, J 1). Tak jako stálo na počátku vztahu mezi člověkem a Bohem slovo Stvořitelovo, stojí lidské slovo na počátku vztahu člověka k člověku. Vyslovené jméno, pojmenování a informace o druhém člověku nepotřebujete jen k jeho opanování, zneužití či nekalé manipulaci, jak nám podsouvá současná GDPR hysterie; jméno druhého potřebujete k oslovení, ke komunikaci. Jméno potřebujete ke vztahu. Adam pojmenovává ženu, aby s ní mohl hovořit, komunikovat, tvořit. Ostatně ani Bůh netají své jméno, člověku se představuje, touží

být oslovován, volán, jmenován. A to i jmény, jež od člověka dostal; vždyť v zásadním rozhovoru o vlastní identitě se později před Mojžíšem sám odkáže ke jménům či označením, jimiž ho pojmenovali dávní hebrejští předci (Ex 3).

Dnešní biblický text nás dále informuje o výjimečném postavení člověka. Člověk je extra, solitér v živočišné říši. Nikoli svým tělem, svým vznikem, ostatně i dnešní text říká, že tak jako Bůh formoval člověka a vdechoval mu život (viz minulé kázání), stejně formuje a vdechuje *živou duši* veškerému živému. Přesto dle bible nemá člověk v tomto živém světě kolem odpovídajícího partnera, rovnou pomoc. Proč? V čem je ten člověk tak jiný? Úvodní kapitoly knihy Genesis říkají, že jedině člověk dokáže mít vztah s Hospodinem. Jediný je obrazem, odrazem Božím, zrcadlením Stvořitele. V tomto mu nedokáže žádná jiná pozemská živočišná duše pomoci. A v tomto nemá člověk mezi zvířaty ani po pomoci pátrat. Člověk potřebuje pomoc, partnera, schopného vyššího stupně vztahu, a to i vztahu s Hospodinem. Člověk vlastně potřebuje pomoci ve víře, resp. věřit, mít vztah s Hospodinem, může s člověkem jen další člověk. Mezi pejsky a kočičkami najde jistě dost oddanosti, mezi hospodářským zvířectvem dost síly a užitku. Ale nikdo z nich s ním nedokáže rozvíjet vztah náboženský, vztah s Bohem, vztah, který zakotvuje lidství, člověčenství, Boží zrcadlení. Partnerství se zvířaty zasazuje člověka zpět do přírody, bohužel této přírodě na škodu. Jako Boží odraz, Boží partner, je člověk pro život přínosem, jako pouhý predátor, živoch, dobytek, je pro svět katastrofou. Člověk si nemá hledat rovnocenného partnera v přírodě, protože tím rezignuje na vztah odpovědnosti vůči Stvořiteli, na své „člověčenství“, a tím onu přírodu ohrožuje.

Člověk je jedinečný tvor. Bůh jej stvořil jako ostatní svět, patří mezi savce a přece je jiný. Přece do stvoření tak zcela nepatří. Dokáže se vzepřít pudovým danostem. Je svobodný, může být svobodný od všech evolučně-predátorských, rozmnožovacích a jiných instinktů. Může odolávat davovým psychózám tlupy, může mít vztah jiného než reprodukčního charakteru, může mít vztah se samotným stvořitelem, přemýšlet o Bohu. V této jedinečné svobodě je ale uprostřed stvořeného světa kauzalit a instinktů tak trochu sám. I v našem dnešním biblickém příběhu se píše, že stvořený člověk si mezi všemi tvory marně hledá *pomoc sobě rovnou*. Jediným adekvátním partnerem je mu Bůh, i to je však partnerství nerovnocenné. A je to právě Bůh, který to tak nechat nechce. Bůh fandí lidské svobodě, ví však také, že být svobodný, být jiný, a být na to sám, je těžké.

Bible popisuje Boží zásah do pocitu lidské samoty a popisuje jej zdánlivě nešťastně. Ono stvoření z Adamova žebra, ono hledání „pomoci člověku rovné“, zavdávalo vždy podnět k nesprávnému chápání vztahu mezi mužem a ženou. Zatímco dříve byla z onoho sousloví „rovné pomoci“ zdůrazňována ona úloha pomocná, až služebná, a žena bývala v biblickém textu nazývána málem jako otrokyně, v současnosti je přetížen důraz na rovnost, ve které se ztrácí vzájemná potřeba jeden druhého, potřeba pomoci a spolupráce. A zatímco dříve byla žena chápána málem jako služka, v narovnané době žena muže a muž ženu nepotřebuje. Každý jakoby si vystačil sám. A dnešní text tohle odmítá. Centrem zprávy o lidské samotě a lidském partnerství je rovnocennost a

pomoc zároveň a rovným dílem. Člověk potřebuje pomoc rovnocenného partnera, aby v té nabyté svobodě od přírodních zákonů a kauzalit nekrácel sám, aby se měl o koho opřít a uhájít si svobodu "být člověkem". Člověk potřebuje pomoci, aby člověkem zůstal, aby zůstal ve vztahu s Hospodinem.

Zajímavý je modus operandi tohoto mezilidského vztahu, způsob, jak se má ona rovnocenná pomoc uskutečňovat. Hebrejský text říká, že Hospodin se rozhodne učinit člověku pomoc **jako proti němu**. Zdůrazňuje protiklad. Pomoc člověka člověku, ženy muži a obráceně, je v tom, že jsou proti-kladní. Nemají být stejní, jak někdy chybně zdůrazňují moderní gender trendy. Jejich vzájemná pomoc je právě v tom, že jsou jiní a nezáměnní, že se ve své jinakosti navzájem někam povznášejí, tlačí, strkají. Pomoc je v nesouladu. Kdyby měl chlap za partnera dalšího pivního kumpána, nebo žena další matku hašteřilku, bylo by to možná komfortní, ale lidství degradující. Slovy Arnošta Goldflama vystihuje tuto biblickou moudrost žena, když říká svému muži: „Kdybych já tě neměla, to by s tebou dopadlo!“ A tak maminky (nebo tatínkové) mají foukat na bolístku a trochu nadřžovat, aby tatínkové (nebo maminky) hráli roli mírného soupeře či protivníka. Žena a muž, člověk a jeho rovnocenná partnerská pomoc, mají rozdílné role, a teprve hledání vzájemné spolupráce je někam posouvá.

Bible vzájemný partnerský vztah, vzájemnou rovnocennou pomoc, popisuje hezkým obrazem. Jako je člověk, muž, vytvořen, zformován z prachu, je žena vystavěna (!) z mužova žebra. Mají tedy něco společného, bytostně stejný základ. Jak v oně mužově či lidské nicotnosti a „prachovitosti“, tak v tom, že mají kus čehosi, co společně staví. Sloveso stavět odkazuje ke stavbě, stavení, domu, domovu. Žena je domov; resp. společné žebro je něco, z čeho se staví domov. Svoji protikladností staví domov. Svoji rovnocennou pomocí v protikladu utváří domov. Stvoření ženy je v Bibli stvořením domova.

Domov a stavba ve spojení s hebrejským termínem pro žebro samotné odkazují k domu Hospodinově, chrámu. Tímto náboženským důrazem i příběhem stvoření jako takovým je vysloveno veliké varování před lidskou pýchou. Člověk si člověka sám nevytvořil. A nevytvořil si tak sám ani domov v podobě náruče druhého. Neměl by se proto plácát po ramenou, ani se při vši své lékařské erudici a psychologické hloubce nemůže pasovat za stvořitele a boha. Neměl by sám sebe učinit objektem uctívání. A neměl by uctívat ani svou část, tedy ženu. Její základ je stejný jako základ muže (žebro), důvod jejich existence je u obou stejný (Hospodin), ani žena, ani muž tedy nejsou nic extra a mimo. Navíc jen oba dva spolu vytvářejí stavbu, domov. A v neposlední řadě je svým materiálem (žebro) tato stavba domovem nejen pro ně a jejich potomky, ale také pro Hospodina. Spolu, jako vzájemná rovnocenná pomoc, jsou základem stavby, v níž se mají oba volat jménem, oslovovat a také se vzájemně oslavovat. A stejně tak mají volat jménem, oslovovat a oslavovat (!) Boha, vztahovat se k Hospodinu. Neboť to byl on, kdo *formoval a stavěl*. V ženě a muži si tak Hospodin staví svůj příbytek, svůj chrám, svůj domov.